

18.8.2003

2292/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää

POLIISIN NEUVONTAVELVOLLISUUS POLIISILAITOKSEN TELEFAX - NUMEROA TIEDUSTELTAESSA

1

KANTELU

Asianajaja --- pyysi A:n asiamiehenä eduskunnan oikeusasiamiehelle 19.9.2001 osoittamassaan kantelukirjoituksessa oikeusasiamiestä tutkimaan viranomaisten menettelyä A:n matkustuskieltoa koskevassa asiassa.

Kirjoituksen mukaan A oli otettu kiinni 10.4.2001 n. klo 22.00 Jyväskylän kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiesten toimesta epäiltynä matkustuskiellon rikkomisesta. Korkein oikeus oli kuitenkin 16.1.2001 kumonnut Vaasan hovioikeuden 24.7.2000 määräämän matkustuskiellon, joten kiinniottaminen perustui sellaiseen määräykseen, joka ei enää ollut voimassa.

Kirjoituksessa arvostellaan myös Jyväskylän kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiesten toimintaa kiinniottamisen jälkeen. A:n asianajaja oli ollut kiinniottamisen jälkeen puhelimitse yhteydessä poliisilaitokselle ja tarjoutunut lähettämään faxilla mainitun korkeimman oikeuden päätöksen sen osoittamiseksi, ettei A ole voinut syyllistyä matkustuskiellon rikkomiseen. Kirjoituksen mukaan poliisimies oli ilmoittanut A:n avustajana toimineelle asianajajalle, ettei poliisilaitoksella ole telefax-laitetta ja että olisi aivan sama, mitä heille lähetetään, koska he eivät kuitenkaan voisi tulkita päätöstä.

2

SELVITYS

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumatietoja

Vaasan hovioikeus määräsi päätöksellään --- A:n matkustuskieltoon, jonka mukaan A ei saanut poistua Turun kaupungin alueelta muualle kuin Vaasan hovioikeuden pääkäsitteilyyn ja muihin mahdollisiin oikeudenkäynteihin. Hovioikeuden päätöksen mukaan matkustuskielto oli voimassa rangaistuksen täytäntöönpanoon asti tai kunnes toisin määrätään.

A kanteli matkustuskielto päätöksestä korkeimpaan oikeuteen, joka kumosi Vaasan hovioikeuden päätöksen matkustuskieltoasiassa 16.1.2001.

A oli työmatkalla Jyväskylässä 10.4.2001, jolloin Jyväskylän kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiehet ottivat hänet kiinni epäiltynä matkustuskiellon rikkomisesta. A:ta koskeva matkustuskieltomääräys oli poliisin tietojärjestelmässä voimassa korkeimman oikeuden 16.1.2001 kumoamispäätöksestä huolimatta.

Kun A oli kiinni otettuna Jyväskylän kihlakunnan poliisilaitoksella, hän soitti ko. matkustuskieltoasiassa toimineelle avustajalleen, joka keskusteli puhelimitse myös ylikonstaapeli B:lle. A:n avustaja pyysi saada lähettää faxilla korkeimman oikeuden päätöksen, mutta tämä ei onnistunut, koska hän ei saanut tietoonsa fax-numeroa, johon päätöksen olisi voinut lähettää. Ristiriitaista selvitystä on siitä, mitä B oli A:n avustajalle puhelun aikana ilmoittanut.

Korkeimman oikeuden diaaritiedoista ilmenee, että 16.1.2001 annetun päätöksen jäljennös on lähetetty samana päivänä Turun poliisilaitokselle. Turun kihlakunnan poliisilaitokselta saadun selvityksen mukaan poliisilaitoksessa ei pidetä asiakirjojen diaaria, joten ei ole pystytty selvittämään, onko kirje saapunut sinne. Selvityksessä todetaan, että mikäli jäljennös päätöksestä olisi Turkuun saapunut, olisi se siirretty Vaasan kihlakunnan poliisilaitokselle matkustuskieltomerkinän peruuttamista varten, koska Vaasan kihlakunnan poliisilaitos oli asiassa toimivaltainen etsintäkuulutuksen peruuttaja.

3.2

Oikeudellinen arviointi ja toimenpiteet

Matkustuskieltoa koskevan etsintäkuulutuksen peruuttaminen

Esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetun asetuksen 25 § kuuluu:

"Matkustuskielto on määräämisestä, matkustuskieltoa koskevan päätöksen muuttamisesta, tilapäisen poistumisluvan myöntämisestä ja matkustuskiellon kumoamisesta on toimenpiteestä päättäneen viranomaisen viipymättä ilmoitettava poliisille tiedon tallentamiseksi poliisin tietojärjestelmään."

Saadun selvityksen mukaan korkeimmasta oikeudesta on lähetetty ilmoitus Turun kihlakunnan poliisilaitokselle samana päivänä, kun päätös matkustuskiellon kumoamisesta on tehty. Oikeussihteeri C on selvityksessään kertonut lähettäneensä tiedon asiasta Turun kihlakunnan poliisilaitokselle, koska matkustuskieltomääräyksen sisältö koski Turun kaupungin aluetta. Katson, ettei oikeussihteeri C:n menettely asiassa anna aihetta toimenpiteisiin. Käsitakseni mukaan asiassa on menetelty siten kuin edellä kerrotussa esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetun asetuksen 25 §:ssä edellytetään.

Asiassa on jäänyt selvittämättä, onko korkeimmasta oikeudesta lähetetty ilmoitus saapunut Turun kihlakunnan poliisilaitokselle. Saaduissa selvityksissä ja lausunnoissa todetaan, että jos korkeimman oikeuden päätös olisi saapunut

Turkuun, se olisi lähetetty edelleen Vaasaan. Sitä, että ilmoitus on kadonnut ennen saapumistaan Turun kihlakunnan poliisilaitokselle, tukee se, ettei tieto asiasta ole mennyt Vaasan kihlakunnan poliisilaitokselle. Selvitystä noudatettavasta menettelytavasta tukee se, että Vaasan hovioikeuden päätöksen matkustuskiellosta saavuttua Turun kihlakunnan poliisilaitokselle se on päätöksen jäljennöksessä olevien merkintöjen mukaan lähetetty Vaasan kihlakunnan poliisilaitokselle. Kun korkeimman oikeuden päätöksestä ei tietoa Vaasan kihlakunnan poliisilaitokselle ole mennyt, voidaan sitä mielestäni pitää indisiona siitä, ettei tietoa asiasta ole tullut Turun kihlakunnan poliisilaitokselle.

Asiassa on jäänyt selvittämättä, mihin korkeimman oikeuden ilmoitus on sen lähettämisen jälkeen joutunut. Saadun selvityksen perusteella ei voida tehdä sellaista johtopäätöstä, että korkeimman oikeuden kirje olisi saapunut Turun kihlakunnan poliisilaitokselle ja joutunut siellä kadoksiin ilman, että sen perusteella oli tehty mitään toimenpiteitä. Käsitykseni mukaan asiassa ei ole enää saatavissa muutakaan selvitystä. Kantelunalaisilta osin asia ei anna aihetta toimenpiteisiini.

Sen sijaan katson aiheelliseksi eri yhteydessä tutkia, onko tarvetta yleisellä tasolla selvittää poliisin diaariointikäytännön asianmukaisuutta ja nykyisen ohjeistuksen riittävyttä muun muassa nyt kuvatuista epäselvyyksien aiheutumisen kannalta. Nykyisen järjestelmän johdosta asiakirjan mahdollista katoamista poliisilaitoksella ei voida aina riittävästi selvittää, jollei joku muista asiakirjan saapumista tai muita käsittelyvaiheita. Tulen tulevana syksynä tekemään tarkastuskäynnin sisäasianministeriön poliisiosastolle. Otan yhdeksi keskustelunaiheeksi asiakirjojen nykyisen kirjaamiskäytännön poliisilaitoksilla ja siitä aiheutuvat ongelmat.

Jyväskylän kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyssä A:n kiinniottamisessa, joka on tapahtunut etsintäkuulutusrekisterin mukaan voimassaolevan matkustuskieltomääräyksen perusteella, ei ole käsitykseni mukaan huomauttamista.

Telefax numeron ilmoittaminen A:n avustajalle.

Perustuslain 21 §:ssä taataan jokaiselle oikeus hyvään hallintoon. Säännöksen on katsottu pitävän lähtökohtanaan mm. palveluperiaatetta, joka on ilmaistu hallintomenettelylain neuvonta- ja auttamisvelvollisuutta koskevissa säännöksissä (HE 309/1 993, s. 74). Hallinnon palveluperiaatteen mukaisesti virkamiehen yleisenä velvollisuutena on palvella kansalaisia.

Siitä, mitä A:n avustajan ja ylikonstaapeli B:n välillä on tarkkaan ottaen keskusteltu, on jossain määrin ristiriitaista selvitystä. Joka tapauksessa pidän selvitetynä sitä, ettei B ole ilmoittanut mitään telefax-numeroa, vaikka sitä on häneltä tiedusteltu.

Jyväskylän kihlakunnan poliisilaitoksen lausunnossa on todettu, että B:N olisi tullut selvittää kysyjälle poliisilaitoksen telefax-numero. Olen asiasta samaa mieltä. Numeron selvittäminen olisi käsitykseni mukaan kyseisessä tilanteessa –

B:n ollessa työvuorossa poliisilaitoksen tiloissa – ollut vaivatta toteutettavissa ja virkamiestä velvoittavan palveluperiaatteen mukaista.

Saadun selvityksen mukaan A oli päästetty vapaaksi seuraavana aamuna. Epäselvää on, olisiko A:ta päästetty vapaaksi jo yöllä, mikäli hänen avustajansa olisi voinut lähettää korkeimman oikeuden päätöksen poliisilaitokselle. Jyväskylän kihlakunnan poliisilaitoksen lausunnossa todetaan, että lähetetyn telefaxin luotettavuus ja sen aiheuttama mahdollinen toimenpiteiden muutos olisi tullut harkita eri kysymyksenä faxin saapumisen jälkeen. Ylikonstaapeli B on selvityksessään kertonut, että sen varmentaminen, kenen kanssa puhuu yöllä toiselle paikkakunnalle olevan vaikeaa eikä hän myöskään olisi voinut luottaa tuntemattoman ihmisen lähettämään telefax-kopioon asiassa.

Ottaen huomioon B:n hyväksyttävänä pitämäni arvion siitä, ettei hän olisi yöaikaan pystynyt varmistamaan lähetetyn faxin oikeellisuutta (esimerkiksi soittamalla korkeimman oikeuden kirjaamoon) katson, että asiassa ei ole sellaista selvitystä, että A:n vapaudenmenetys olisi pitkittynyt sen johdosta, että B jätti ilmoittamatta telefax-numeron. Tähän nähden pidän riittävänä, että saatan käsitykseni virkamiehen virkavelvollisuuteen kuuluvasta palveluvelvollisuudesta ylikonstaapeli B:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen päätöksestäni tiedoksi.

- - -